

Houding First

Hoe wordt het verschil bij Housing First gemaakt? Door **liefde en lef** van uiterst betrokken en gemotiveerde Housing First begeleiders! Bij Housing First werken geen hulpverleners, maar mensen die hulp verlenen. En dat maakt een wezenlijk verschil. Met het uitdoen van het hulpverlenersjasje, kan een deelnemer zijn 'cliëntjasje' uitdoen. Dit normaliseert de onderlinge verhouding en stimuleert gezond contact, gedrag en herstel. Housing First gaat uit van onvoorwaardelijke acceptatie en vertrouwen. Ruim tien jaar ervaring heeft ons bewezen dat het loont.

De relatie is het hart van Housing First

De begeleider werkt vanuit **de persoonlijke relatie**. Housing First is bij uitstek een relationele aanpak. Onderzoek wijst ook uit; niet de methodiek, maar de persoonlijke relatie tussen begeleider en deelnemer is bepalend voor het succes van het traject. Binnen Housing First wordt daarom veel aandacht besteed aan de match tussen de deelnemer en begeleider. Zowel bij aanvang van het traject als tussentijds. Mensen zijn immers voortdurend in ontwikkeling en zij kunnen op verschillende momenten iets anders nodig hebben.

Een Housing First begeleider is een **vrije denker**. De Housing First kernprincipes helpen de begeleider na te denken over zijn werk, maar geven geen kant-en-klare oplossingen. Werken volgens Housing First betekent dus veel meer zoeken en beraadslagen. Je weet niet op voorhand wat je gaat inzetten en welke stappen je gaat doorlopen. Het is altijd maatwerk en nooit verkokerd. Housing First past zich aan de deelnemer aan, en niet andersom. Wat je moet doen of laten in de begeleiding, leer je binnen de relatie die je met iemand hebt.

Als Housing First begeleider ben je een **professionele kracht**. Kaders als vooropleiding, methodieken en voorschriften worden dan ook niet overboord gegooid, maar een begeleider laat zich in de eerste plaats steeds leiden door de relatie. Een Housing First deelnemer verwoordde dit eens het meest treffend, hij zei; *"je bent geen hulpverlener, ook geen vriendin – maar iets er tussen in"*.

Als begeleider ken je het belang van iemand allereerst het gevoel geven dat hij of zij welkom is. Housing First straalt vanaf het begin uit blij te zijn dat iemand er is, en dat een begeleider toegewijd is aan degene die ze begeleiden en naar hen om zullen kijken. Er is ruimte voor wederzijdse openheid en nieuwsgierigheid. Bovendien stelt een begeleider zich **laagdrempelig en beschikbaar** op.

Herstel en hoop

Housing First gaat in grotere mate over hoop verlenen, dan over hulp verlenen. Als begeleider geloof je oprecht dat voor ieder mens het potentieel bestaat om te herstellen, ook als dat soms een lange weg zal zijn. Traditioneel gaat hulpverlening over beheersen en beschermen, het zo veel mogelijk inperken van risico's. Housing First verlegt de focus van angst naar **hoop, vertrouwen en positiviteit**. Er wordt gericht

op wat er mogelijk is, waar heen te gaan en hoe samen tot iets nieuws te komen. Risico's nemen horen hierbij, die geven juist kans op groei. Of zoals een Housing First deelnemer het verwoordde; *“Mijn begeleider had zo'n geloof in mij, dat ik na verloop van tijd in mezelf begon te geloven. Ook na terugval en tegenslagen steeds weer die liefdevolle, warme begeleiding. Daardoor ging ik geloven in een ander leven voor mijzelf.”*

Het credo is; **niemand verdient een laatste kans**. Housing First blijft altijd een hoopvol perspectief bieden. Je veroordeelt niet en geeft kansen. De basis is een rotsvast vertrouwen in het goede van de deelnemer en de goede afloop.

Jij én ik

De klassieke hulpverlener-cliënt-relatie gaat strikt over de cliënt en zijn hulpvragen. De hulpverlener is daar dienstbaar aan en zit de cliënt zo min mogelijk in de weg met wie hij of zij zelf is. Sterker nog, vanuit de studie is geleerd; professionele distantie. De Housing First aanpak verschuift de focus van het individu naar de relatie; er wordt gebouwd aan een relatie die voor beide partijen werkt. En er wordt gestreefd naar voortdurende openhartige dialoog. Het gaat om **professionele nabijheid**.

Authenticiteit is een belangrijke vereiste in de selectieprocedure van een Housing First begeleider. Jij als begeleider beschikt over de nodige (levens)ervaring en bent bewust van je eigen historie, patronen en angsten en hoe dit een rol kan spelen in het werk. Het is normaal dat ook begeleiders schrikbeelden en vooroordelen hebben, die gaan immers door ons allen heen. De kunst zit hem in waar je naar kiest te handelen. Je eigen ervaringen gebruik je met een gevoel voor subtiliteit in de begeleiding. Het bewustzijn van het eigen wereldbeeld, komt met een besef dat ook de ander de wereld ziet op basis van de opgedane ervaringen. Er wordt gekeken door de bril van *‘wat is er met je gebeurd?’* in plaats van *‘wat is er mis met je?’*.

Als Housing First begeleider accepteer je dat je niet onfeilbaar bent en het bij het verkeerde eind kan hebben. Door het nemen van eigen verantwoordelijkheid wordt ook de deelnemer daartoe uitgedaagd.

Respecteren en versterken van autonomie

Housing First veronderstelt dat hulpverleners mensen niet hoeven te fiksen. Het leert mensen zichzelf te helpen. Bovendien laat het ook de aanname achter dat een hulpverlener iemands behoefte beter begrijpt dan diegene zelf. De Housing First begeleider geeft de rol van expert op. De deelnemer is hoofdrolspeler, Housing First laat de deelnemer zijn eigen leider zijn. Er wordt gewerkt vanuit de visie dat **autonomie het startpunt van herstel** is. Vanuit de overtuiging dat mensen het vermogen hebben om antwoorden op hun eigen vragen te vinden en dat de ondersteuning hen daartoe in staat moet stellen.

Housing First wordt door deelnemers hoger gewaardeerd dan ander hulpaanbod, omdat er echt wordt geluisterd en volle aandacht en erkenning wordt geschonken. Housing First begeleiders weten dat **het draait om aansluiten**; mensen ontmoeten waar ze zijn, niet waar we denken dat iemand moet zijn. Als begeleider doe je geen snelle aannames, interpretaties en diagnoses. Je neemt open waar, zodat de ander zich kan laten zien zoals ze is. En daarop bied je individueel afgestemde hulp.

En zo belanden keuzes weer waar ze horen; bij de persoon zelf. Een Housing First begeleider kan zijn eigen agenda thuislaten en de deelnemer de agenda laten bepalen. De centrale vragen in de begeleiding zijn; hoe wil jij je leven leiden? En; welke ondersteuning heb je daarbij nodig? Er wordt zelf besloten *welke* ondersteuning wordt ontvangen, van *wie* en *wanneer*.

Housing First is van mening dat het niet aan professionals is om voor een ander te bepalen hoe te wonen, leven en gedragen. Er wordt dan ook gewaakt voor hiërarchische machtsverhoudingen. Er wordt niet beheerst en gesanctioneerd. Daarmee verschuift de focus **van helpen naar samen leren**. De ander wordt gezien als een capabele en verantwoordelijke volwassene en de Housing First begeleider neemt niet ongevraagd een adviserende of probleemoplossende houding aan.

Mensenrechtenbenadering

De Housing First begeleider heeft een besef van de rol van **mensenrechten** in het werk. Als begeleider verwacht je geen dankbaarheid van een deelnemer, je begrijpt dat mensen recht hebben op huisvesting, goede zorg, participatie en zelfbeschikking. En bovendien dat mensenrechten niet alleen iets is waarvoor gestreden moet worden in landen hier ver vandaan, maar dat het in orde van de dag is hier in Nederland. Dat het bevorderen van sociale rechtvaardigheid één van de belangrijkste redenen is geweest dat zo'n 100 jaar geleden het 'sociaal werk' bedacht werd. Zo draag je als begeleider niet alleen bij aan het persoonlijk leven van een deelnemer, maar ook aan het verbeteren van de samenleving.

En dat is een **complexe opdracht**. Enerzijds werken vanuit een ideaal en anderzijds te maken krijgen met een dagelijkse praktijk die daar vaak nog niet mee strookt. Echter creëert juist dat het talent om de leefwereld van de deelnemer en de systeemwereld van organisaties, corporaties en gemeenten te verbinden. De Housing First professional signaleert wat in de praktijk beter kan, en kan dat dan samen met- en als belangenbehartiger van kwetsbare burgers adresseren bij partners in de keten.

Daarmee heeft een Housing First professional ook een licht activistische inslag. Maar, wel met een besef dat investeren in de werkrelatie met alle actoren in het veld minstens net zo belangrijk is als investeren in de werkrelatie met de deelnemer.

Warme en eerlijke communicatie

De onderlinge communicatie is er één van respect, warmte en compassie. Een Housing First begeleider kan wel degelijk assertief zijn, want zoals het in een goede relatie betaamd is de communicatie eerlijk. Maar het is nimmer dwingend. Als je als Housing First professional iets zegt, is dat opbouwend en direct. Je hebt afgeleerd te spreken in de probleetaal die van origine gebezigd wordt in de hulpverlening, zoals richten op problemen, wat iemand niet wil, risico's, onmogelijkheden en mislukkingen. Je kent **de kracht van oplossingstaal**, zoals richten op de gewenste toekomst, wat iemand wel wil, uitzonderingen, sterke kanten en hulpbronnen, mogelijkheden en successen. Kan daarin soms ook als luis in de pels beschouwd worden door ketenpartners.

Het werken volgens Housing First kent vele dilemma's. Als Housing First begeleider los je dat niet alleen op. Je deelt dit met collega's. Maar ook met de deelnemer. We spreken niet uitsluitend *over*, maar ook altijd *met* een deelnemer. En dus ook als zich een knelpunt voordoet. De deelnemer wordt deelgenoot gemaakt van de overpeinzingen en dilemma's. Er wordt gezamenlijk constructief gekeken naar wat er is

gebeurd en wat er in weg staat om het dakloze leven voorgoed te doorbreken. Zodat iemand *zelf* de gedragspatronen gaat herkennen die in de weg staan en zich vervolgens ook inzet voor de hulp die nodig is. Om dit op een goede manier te kunnen doen is er veel aandacht binnen het team voor reflectie. Er wordt een werkomgeving gecreëerd waarin professionals eerlijk naar zichzelf en de situatie durven kijken.

Binnen Housing First gaat men ervan uit dat mensen goede reden hebben om te doen wat ze doen. Elk gedrag is de beste keuze voor iets. De begeleider weet dat er vaak sprake is van niet erkend, onderliggend trauma. Dat stemt milder en maakt dat de begeleider zich nieuwsgieriger opstelt. Je **kijkt, luistert en verwondert**.

Doen wat werkt

De Housing First begeleider is een pragmaticus; doen wat werkt. Niet rechtsom, dan linksom. We geloven dat er altijd nog iets te bedenken is. En stellen daarbij behoorlijk wat **flexibiliteit en creativiteit** aan de dag. Je durft ook buiten de lijntjes te kleuren. Een tikje rebels te zijn als het moet. Als Housing First begeleider probeer je hier en daar het systeem wat op te rekken. Binnen Housing First kijk je niet naar 'wie het hoort te doen', maar naar 'wat op dit moment het beste werkt'. Als dat betekent dat bij een specifieke ondersteuningsvraag een andere professional uit het team dan de vaste begeleider de voorkeur heeft voor de deelnemer, dan doen we dat. Ook wordt de illusie losgelaten dat we iets kunnen voorspellen. De Housing First begeleider heeft een tolerantie voor onzekerheid opgebouwd. Er is een diep besef dat er geen waarheid in de wereld is. Wat vandaag waar is, is morgen totale onzin. De Housing First begeleider hangt ook niet aan diagnoses, is geïnteresseerd in de mens, zijn leefwereld en wereldbeeld.

En vindt het minstens net zo belangrijk om te constateren wanneer iemand zich staande kan houden met minder intensieve ondersteuning of volledig zelfstandig kan leven en geen hulp meer nodig heeft.

Tot die tijd zal de Housing First begeleider erbij blijven, ook als er niets op te lossen valt. Er zijn in goede en slechte tijden, niet slechts als er 'een brand geblust' moet worden. Er zijn op de momenten dat het telt, zo veel en zo lang als gewenst.

Bronnen

Housing First Nederland gids - LIMOR
Pathways Housing First – Sam Tsemberis
Publicaties www.rokusloopik.com - Rokus Loopik
Praktijkboek Presentie – Andries Baart, Elly Beurskens, Marije van der Linden
Intentional Peer Support – Shery Mead
Positieve Psychiatrie – Fredrike Bannink
Trauma Informed Care